

Mari-Vivian Ellam: Aivar Mäe puhul ei ole sugugi nii, et kõik saavad aru, et tema käitumine on vastuvõetamatu ja halb

Mul oli au kuuluda mõnda aega ühe noore näitlejanna lähikondlaste hulka ja tänu temale sain aimu sellest, kuidas põlvkondade vahetumisega on muutunud ka see, mida teatris peetakse normaalseks.

Vanasti öeldi ikka et „mesto aktjora v bufete" (näitleja koht on puhvetis) ehk sage tipsutamine oli näitlejatöö lahutamatu ja loomulik osa. See olevat drastiliselt muutunud: noor näitleja suhtub näiteks väga kriitiliselt sellesse, kui lavastaja tuleb vindisena proovi. Sama tüüpi probleem näikse olevat Aivar Mäe juhtumi puhul: erinev suhtumine juhtumisse tuleneb suuresti põlvkondlikust kuuluvusest ja sellest, mida peetakse normaalseks.

"Ka minu isa käitus nii"

Arutlesime mõned kuud tagasi teema üle ühe minu vanemate põlvkonda kuuluva hõimlasega. „Jäin mõtlema, miks mulle Aivar Mäe käitumine normaalsena tundus," selgitas ta, „ja siis ma sain aru - sellepärast, et ma olin sellega nii harjunud. Mu isa käitus umbes samamoodi." Ropendamine, labasevõitu naljad, aga ka käperdamine võivad olla paljude jaoks loomulik elu osa, midagi, millega nad on ehk üles kasvanud. Samal ajal, kui teise inimese jaoks mõjuvad need šokeerivalt.

Ilmselt käib kogu looga kaasas ka vana arusaam „mis on lubatud jupiterile, ei ole lubatud härjale", mida enam sugugi kõik ei jaga. Kultuurilisel erinevusel võib inimeste käitumisele olla tugev mõju ja see võib tekitada suurt segadust ja isegi valu.

Minusse isiklikult on näiteks juurdunud veidi ehk slaaviliku alatooniga (aga võib-olla ka kristlikku päritolu, kümnest käsust tingitud) austus vanemate inimeste vastu. Mina suhtun enamasti lugupidavalt kõigisse vanema põlvkonna inimestesse ainuüksi sellepärast, et nad on minust vanemad. Paljud vähemalt minu eakaaslased sellist suhtumist ei jaga, nende seisukoht on, et lugupidamise peab iga inimene oma käitumisega ära teenima. Ma saan ka sellest seisukohast aru.

Võtame arvesse konteksti

Võib-olla siin ongi kuskil peidus kogu loo lahendus, mis võimaldaks kõigil osapooltel rahu leida: kui me suudaks olla armulised enda ja teiste vastu ning leppida sellega, et kontekst, kus oleme üles

epl.delfi.ee

11.04.2021 17:01

Mari-Vivian Ellam

31000

Estonia teater

Teater

kasvanud, on üksteise omast täiesti erinev ja meie ootused, kogemused, eeldused vajavad teisele inimesele selgitamist.

Sest mõelgem - ehkki oleme kõik eestlased, siis juba ainuüksi mina isiklikult olen elanud kolmes väga erineva kultuuriga riigis: sündisin ja läksin kooli Nõukogude Liidus, kasvasin üles varakapitalistlikus ennast otsivas ja metsikus postsovjetlikus Eestis, mis üsna sujuvalt muutus sotsiaaldemokraatlike väärtustega liberaalseks Euroopa Liidu riigiks.

Minu vanemad kasvasid mind viisil, mis praeguste seaduste järgi on kriminaalselt karistatav. Nii palju on tulnud ümber kohaneda, et ma ei ole kindel, kas see on üldse kõigile jõukohane. Kas inimese mõttemaailm, tema väärtussüsteem ja käitumismustrid suudavad meie riigi muutustega sammu pidada?

Mõistkem mõlemat

Mina, vahepõlvkonna inimene, vaatan Aivar Mäe konflikti kõrvalt ja mõistan mõlemat poolt. Ehk peaksimegi kõigi (ka enda) suhtes armulisemad olema ja püüdma mõista mõlemat. Siin loos on kõik haiget saanud. Isegi kui Aivar Mäe on kogu olukorra initsiaator, ei ole ka tema süüdi selles, kuidas muutuv ühiskond on kõik ühtäkki seadnud talle võõrasse, ootamatusse paradigmasse.

Tal on ju ometi ka palju toetajaid, ei ole sugugi nii, et kõik saavad aru, et tema käitumine on vastuvõetamatu ja halb. Kõik ei saa ja ilmselt ka ta ise ei saa. Ütleb ju balletiartist Cristina Krigolsongi oma intervjuus, et talle tundus, justkui nõukogu vanema põlvkonna esindajad ei võtnud juhtumeid tõsiselt.

See mõistmatus, nii kolleegide kui ka võõraste kommenteerijate poolt on omakorda talle haiget teinud ja seda valu kujutan ma ka väga hästi ette.

Me teeme üksteisele haiget ja ilmselt jäämegi tegema, see on meie kui muutuv riigis elavate inimeste traagika. Aga me saame õppida oma kogemusi jagama, saame oma maailmasid suhete kaudu üksteisele lähendada, andestada ja andeks paluda. Olukordade eest, millesse suuresti ajaloo keerdkäigud on meid pannud, käitumise ja mõistmatuse eest, millesse erinev kasvukeskkond on meid tõuganud.

Ka emade ja tütarde konflikt

See ei ole ainult Aivar Mäe juhtumi puhul oluline. Psühholoogid ütlevad, et aina enam satuvad nende juurde emad ja tütreid, kes tahavad oma suhteid parandada. Enamikul meist on midagi, mida oma vanematele andestada ja mida neilt andeks paluda. Ja mitte ainult vanematele, vaid ka õpetajatele, sugulastele, õdedele-

vendadele, kolleegidele, ülemustele. Ja ilmselt võime juba ette hakata andeks paluma oma lastelt, sest kindlasti me teeme midagi valesti, käitume viisil, mida maailmas, kus nemad täiskasvanuks saades elavad, enam sugugi normaalseks ei peeta.